EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 3.9.2024.
COM(2024) 390 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par dalībvalstu "saistībām par uzticamu statistiku", ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 11. marta Regulu (EK) Nr. 223/2009

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par dalībvalstu "saistībām par uzticamu statistiku", ievērojot Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 11. marta Regulu (EK) Nr. 223/2009

1. IEVADS

1.1. Regula (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku

Šis ir ceturtais ziņojums, kas sagatavots saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku[1] un īpaši tās 11. panta 4. punktu, kurā ir noteikts šādi:

"Komisija veic dalībvalstu saistību regulāru uzraudzību, pamatojoties uz dalībvalstu iesūtītajiem gada pārskatiem, un šīs saistības tiek vajadzības gadījumā atjauninātas.

(..)

Komisija par publicētajām saistībām un attiecīgā gadījumā par progresa ziņojumiem informē Eiropas Parlamentu un Padomi līdz 2018. gada 9. jūnijam un pēc tam reizi divos gados."

Pirmais ziņojums tika publicēts 2018. gadā[2], otrais — 2020. gadā[3] un trešais – 2022. gadā[4].

Saistības par uzticamu statistiku

Saistības par uzticamu statistiku ("saistības") tika izveidotas kā daļa no mērķa stiprināt kvalitātes pārvaldības satvaru statistikas jomā. Pirmo reizi tās tika minētas Komisijas paziņojumā 2011. gadā[5]. Koncepcija ir mehānisms, kā panākt, ka valdības pastāvīgi uzņemas atbildību par atbilstības Eiropas Statistikas prakses kodeksam ("Prakses kodekss") ievērošanu savā valstī[6].

Prakses kodekss nosaka etalonu Eiropas statistikas izstrādei, sagatavošanai un izplatīšanai. Tajā ietverti 16 principi, kas aptver institucionālo satvaru, statistikas procesus un rezultātus. Tā galvenais mērķis ir nodrošināt, ka Eiropas Statistikas sistēmā sagatavotā statistika atbilst ne vien kvalitātes kritērijiem, tostarp tā ir atbilstīga, savlaicīga un precīza, bet arī atbilst profesionālās neatkarības, taisnīguma un objektivitātes principiem.

Saistības veido svarīgu saikni starp Prakses kodeksu un dalībvalstu valdībām.

Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 223/2009 11. panta 3. punktu saistības ir instruments, ar kuru *"cenšas sasniegt mērķi nodrošināt sabiedrības uzticēšanos Eiropas statistikai un panākt progresu Prakses kodeksā ietverto statistikas jomā piemērojamo principu īstenošanā"*.

Grozījumu regulas (ES) 2015/759[7] 17. apsvērumā ir noteikts, ka *"Eiropas statistikas kvalitāti var stiprināt un lietotāju uzticību paaugstināt, liekot arī valstu valdībām uzņemties atbildību*

---

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 223/2009 (2009. gada 11. marts) par Eiropas statistiku un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1101/2008 par tādas statistikas informācijas nosūtīšanu Eiropas Kopienu Statistikas birojam, uz kuru attiecas konfidencialitāte, Padomes Regulu (EK) Nr. 322/97 par Kopienas statistiku un Padomes Lēmumu 89/382/EEK, Euratom, ar ko nodibina Eiropas Kopienu Statistikas programmu komiteju (OV L 87, 31.3.2009., 164. lpp.).

[2] COM(2018) 516 final.

[3] COM/2020/278 final.

[4] COM/2022/333 final.

[5] COM (2011) 211 final.

[6] Eiropas Statistikas prakses kodekss — 2017. gada pārskatītā redakcija — Produktu katalogi — *Eurostat* (europa.eu).

[7] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/759 (2015. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku (OV L 123,19.5.2015., 90. lpp.).

par Eiropas Statistikas prakses kodeksa (Prakses kodekss) piemērošanu. Šajā nolūkā dalībvalsts saistībās par uzticamu statistiku ("saistības"), ņemot vērā valsts īpašās iezīmes, būtu jāiekļauj konkrēti pasākumi, ko minētās dalībvalsts valdība veiks, lai uzlabotu vai ievērotu Prakses kodeksa īstenošanas nosacījumus. Saistības, kuras vajadzības gadījumā būtu jāatjaunina, varētu ietvert valsts augstas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, tostarp pašnovērtēšanu, uzlabošanas pasākumus un uzraudzības mehānismus."

Eiropas Statistikas sistēmas (ESS) salīdzinošā izvērtēšana

Eiropas Statistikas sistēmā (ESS) sadarbojas *Eurostat* un ES dalībvalstu un EBTA valstu statistikas iestādes, un tās mērķis ir sagatavot augstas kvalitātes Eiropas statistiku. Lai garantētu labas kvalitātes statistiku, ESS dalībnieki izveidoja kopēju kvalitātes sistēmu, kuras stūrakmens ir Prakses kodekss. Liela nozīme Eiropas statistikas kvalitātes nodrošināšanā ir tam, ka valstu statistikas iestādes ievēro atbilstību visam Prakses kodeksa principu un rādītāju kopumam. Šī atbilstība tiek periodiski novērtēta, izmantojot ESS salīdzinošo izvērtēšanu.

ESS salīdzinošā izvērtēšana notiek saskaņā ar detalizētu metodiku un ietver uz pierādījumiem balstītus pašnovērtējumus, valstu apmeklējumus un ekspertu grupu sagatavotus salīdzinošās izvērtēšanas ziņojumus. Ziņojumos ir ietverti ieteikumi uzlabojumiem, un pēc tam tiek izstrādāti rīcības plāni uzlabojumu īstenošanai, kuru izpildi *Eurostat* katru gadu uzrauga. Iepriekšējās salīdzinošās izvērtēšanas tika veiktas laikā no 2006. līdz 2008. gadam un no 2013. līdz 2015. gadam. Ir pabeigta salīdzinošās izvērtēšanas trešā kārta, kas aptver laikposmu no 2021. līdz 2023. gadam, un Komisija tās rezultātus iekļāva galīgajā ziņojumā[8]. Individuālie salīdzinošās izvērtēšanas ziņojumi ir atrodami *Eurostat* tīmekļa vietnē[9].

Tādējādi saistības, kurās iesaistītas valdības, papildina ESS salīdzinošo izvērtēšanu, kurā iesaistītas valstu statistikas iestādes.

2. PĀRSKATS PAR SAISTĪBĀM PAR UZTICAMU STATISTIKU UN DALĪBVALSTU ZIŅOJUMI

2.1. Vispārīgi noteikumi

Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 223/2009 11. pantu dalībvalstīm un Komisijai ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai saglabātu uzticēšanos Eiropas statistikai. Šajā nolūkā "saistības par uzticamu statistiku" ir vērstas arī uz to, lai nodrošinātu sabiedrības uzticēšanos Eiropas statistikai. Ja saistības netiek publicētas, dalībvalstij ir Komisijai jāiesniedz un jāpublisko progresa ziņojums par Prakses kodeksa īstenošanu, kā arī attiecīgā gadījumā par to, kas paveikts saistību izveidē.

Komisijai par publicētajām saistībām un attiecīgā gadījumā par progresa ziņojumiem jāinformē Eiropas Parlaments un Padome līdz 2018. gada 9. jūnijam un pēc tam reizi divos gados.

2.2. Saistību forma

Regulā nav paredzēti noteikumi attiecībā uz saistību formu. Tomēr ir jāsasniedz mērķis vairot sabiedrības uzticēšanos, izmantojot valdības saistības nodrošināt apstākļus augstas kvalitātes statistikai.

[8] Komisijas dokumentu reģistrs — SWD(2024) 136 (europa.eu).
[9] Pašreizējā kārta (2021.–2023. gads) — *Eurostat* (europa.eu).

Kā izklāstīts pirmajā ziņojumā[10], lielākā daļa dalībvalstu uzskata, ka saistības veido konkrētas to tiesību aktu daļas. Tomēr gadu gaitā ir palielinājies to dalībvalstu skaits, kuras ir izstrādājušas "atsevišķas" saistības. Šajā ziņojumā sniegts vispārējs pārskats par pašreizējo situāciju, tostarp par iepriekšējos ziņojumos aplūkotajām situācijām un jaunākajām norisēm.

Ziņojuma pamatā ir vienīgi valstu avoti, kas saņemti šā ziņojuma vajadzībām. *Eurostat* aicināja dalībvalstis ziņot par laikposmu no 2022. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim.

Valstu tiesību akti, kas ir uzskatāmi par saistībām

Dalībvalstis, kas uzskata, ka konkrētas to tiesību aktu daļas veido saistības, ir atsaukušās uz tiesību normām, kas ir būtiskas Prakses kodeksa īstenošanas nosacījumu uzlabošanai vai ievērošanai, un ziņojušas par jaunākajām norisēm.

Austrija. Austrijas Statistikas iestāde uzskata, ka saistības veido valsts tiesību akti, proti, Federālais statistikas likums. Austrija ziņo, ka kopš iepriekšējā pārskata perioda nav notikušas būtiskas izmaiņas.

Horvātija. Kā minēts arī ziņojumā, ko Horvātijas Statistikas birojs (*CBS*) nosūtīja *Eurostat*, Oficiālās statistikas likumā, kas stājās spēkā 2020. gadā, ir paredzēts saistību juridiskais pamats, nodrošinot valsts statistikas iestādei *CBS* profesionālo neatkarību un atbalstu Prakses kodeksa īstenošanas nosacījumu ievērošanā un uzlabošanā. *CBS* ir noteikta vispārēja atbildība par valsts statistikas sistēmas koordinēšanu un pilnveidošanu. Citi oficiālās statistikas sagatavotāji ir atbildīgi par oficiālās statistikas izstrādi, sagatavošanu un izplatīšanu sava darba ietvaros. *CBS* mērķis ir sniegt savlaicīgus statistikas datus, kas atbilst lietotāju vajadzībām. Lai to panāktu, *CBS* 2022. gada beigās veica lietotāju apmierinātības apsekojumu. Apsekojuma rezultātus izmanto, lai palīdzētu plānot *CBS* turpmākās darbības.

Čehija. Čehijā saistības[11] tika publicētas 2018. gada 28. februārī valsts statistikas iestādes tīmekļa vietnē. Saistībās ir apkopoti attiecīgie Regulas (EK) Nr. 223/2009 noteikumi un, kā apstiprināts ziņojumā, ko Čehijas Statistikas birojs (*CZSO*) nosūtīja *Eurostat*, norādīts, ka šī prasība jau ir izpildīta ar spēkā esošiem tiesību aktiem, kuros noteikta Čehijas Statistikas dienesta darbība. Galvenokārt tas attiecas uz Likumu Nr. 89/1995 par valsts statistikas dienestu, kā arī uz Konstitūciju vai valdības reglamentu. Šāda regulējuma sistēma nodrošina nosacījumus, kas nepieciešami, lai izpildītu visus Eiropas Statistikas prakses kodeksa principus, kuri attiecas uz institucionālo vidi. *CZSO* ziņoja par turpmākām norisēm, tostarp kvalitātes pārvaldības uzlabojumiem.

Vācija. Uzskata, ka saistības veido valsts tiesību akti. Kā savā ziņojumā *Eurostat* norādīja Vācijas Federālais statistikas birojs (*FSO*), Vācija pienācīgi ievēro atbilstību Prakses kodeksam, ko apstiprina arī salīdzinošās izvērtēšanas ziņojums. Vienlaikus salīdzinošajā izvērtēšanā tika apzinātas jomas, kurās iespējami uzlabojumi, un ziņojumā tika ieteikti atbilstīgi pasākumi. Vissvarīgākās darbības ir saistītas ar sadarbību un koordināciju Vācijas statistikas sistēmas ietvaros, vienotu kvalitātes standartu ieviešanu, programmu plānošanu un inovāciju. Turklāt *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā ir uzsvērts, ka par labu progresu ir uzskatāma jaunu ar reģistru saistītu komponentu pievienošana *FSO* darbības jomām.

[10] COM (2018) 516 final.

[11] Čehijas tiesību aktu kopsavilkums attiecībā uz saistībām par uzticamu statistiku Čehijas Statistikas biroja tīmekļa vietnē.

Igaunija. Saistības ir noteiktas Likumā par oficiālo statistiku, jo īpaši 7. panta 1. punktā, saskaņā ar kuru oficiālo statistiku sagatavo atbilstoši statistikas principiem un kvalitātes kritērijiem, kas iekļauti Regulā (EK) Nr. 223/2009. Oficiālās statistikas likums stājās spēkā 2010. gada augustā, un *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā apstiprināts, ka kopš tā laika nav veikti būtiski grozījumi.

Somija. Somijas saistības par uzticamu statistiku ir balstītas uz valsts tiesību aktiem statistikas jomā. *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā par pašreizējo pārskata periodu uzsvērts, ka Somijas Statistikas likums nesen ticis grozīts. Viens no šiem grozījumiem ietver to, ka Somijas Statistikas dienestam ir uzticēts jauns uzdevums, proti, mikrodatu vākšana un sniegšana pētniecības un statistikas analīzes vajadzībām. Pārskatītajā likumā precizēti arī noteikumi, ko piemēro, nodrošinot piekļuvi datiem pētniecības un analīzes vajadzībām.

Francija. Saskaņā ar Francijas Valsts statistikas iestādes sniegto informāciju atbilstība Prakses kodeksam tiek uzraudzīta, sagatavojot Valsts statistikas iestādes gada ziņojumu[12], kurš tiek publiskots gan franču, gan angļu valodas versijā. Ziņojumā, kas nosūtīts *Eurostat*, nav atsauces uz Francijas valdības atsevišķām saistībām.

Ungārija. Kā minēts arī *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā par pašreizējo pārskata periodu, Ungārijas valdības izstrādātās saistības ir noteiktas valsts likumā par statistiku, kas stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī. Kopš tā laika būtiski grozījumi nav veikti.

Itālija. Itālijā nav izveidotas atsevišķas saistības. Itālijas Valsts statistikas iestāde (*ISTAT*) ziņoja par jaunākajām norisēm Prakses kodeksa principu piemērošanā. *ISTAT* apstiprināja savu jauno kvalitātes politiku, kas paredz, ka tradicionālo procesu (piemēram, apsekojumu) atbilstība jānovērtē, izmantojot pareizu metodiku un praksi. Šajā nolūkā visiem *ISTAT* tradicionālajiem procesiem laikposmā no 2022. gada oktobra līdz 2023. gada janvārim tika ieviests kontrolsaraksts. Katra kontrolsaraksta daļa ir paredzēta, lai apzinātu trūkumus un tādējādi pielāgotu īstenojamās uzlabošanas darbības. Trīs gadu laikā paredzēts veikt revīzijas, jo ik pēc trim gadiem jāsagatavo atjaunināts kontrolsaraksts.

Latvija. Saistības ir noteiktas valsts tiesību aktos — Statistikas likumā. Šajā pārskata periodā tiesību aktos nav veiktas būtiskas izmaiņas.

Lietuva. Saistības ir noteiktas valsts tiesību aktos. Ziņojumā par pašreizējo pārskata periodu ir uzsvērtas dažas jaunākās norises. 2023. gada 1. janvārī stājās spēkā jauns likums par oficiālo statistiku un valsts datu pārvaldību, paplašinot Lietuvas Statistikas biroja lomu un funkcijas. Saskaņā ar jauno likumu Lietuvas Statistikas aģentūra ir kļuvusi par valsts datu aģentūru, kas atbild ne tikai par oficiālās statistikas sagatavošanu, bet arī par valsts datu pārvaldību. Jaunais likums saglabā pienākumu oficiālās statistikas sagatavošanā īstenot Prakses kodeksu.

Luksemburga. Kā apstiprināts arī *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā, Luksemburga uzskata, ka saistības veido valsts tiesību akti. Laikposmā no 2022. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 31. decembrim nav izmaiņu, par kurām būtu jāziņo.

Nīderlande. Saistības ir noteiktas valsts tiesību aktos. Netika ziņots par būtiskiem grozījumiem valsts tiesību aktos. Kopš iepriekšējās salīdzinošās izvērtēšanas ir veikti vairāki uzlabojumi, jo īpaši saistībā ar institucionālās vides stabilizāciju un kvalitātes pārvaldības un nodrošināšanas stiprināšanu. Tika veiktas turpmākas reformas cilvēkresursu un darbības

[12] Oficiālās statistikas iestādes 2022. gada ziņojums.

rezultātu novērtēšanas jomā. Nīderlandes Statistikas birojs ir sācis darbu, īstenojot ieteikumus, kas izriet no jaunākās salīdzinošās izvērtēšanas.

Norvēģija. Saistības ievērot Prakses kodeksa principus ir izklāstītas Norvēģijas Statistikas likumā, kas stājās spēkā 2021. gada janvārī. Norvēģijas Statistikas biroja tīmekļa vietnē publicēti pirmie divi ziņojumi par atbilstību Statistikas likumā un Prakses kodeksā noteiktajiem kvalitātes principiem[13]. Ziņojumā, kas nosūtīts *Eurostat*, ir minēts rīcības plāns uzlabojumu veikšanai pēc Norvēģijas statistikas sistēmas salīdzinošās izvērtēšanas.

Polija. Ziņojumā, ko Polijas Statistikas birojs nosūtīja *Eurostat*, apstiprināts, ka par Polijas saistībām uzskatāmi valsts tiesību akti, precīzāk — 1995. gada 29. jūnija Likums par oficiālo statistiku. Kopš pēdējās ziņošanas nav notikusi Likuma par oficiālo statistiku, ar kuru īsteno Prakses kodeksa principus, noteikumu pārskatīšana.

Portugāle. Kā minēts arī *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā, saistības ir noteiktas valsts tiesību aktos, proti, Dekrētlikumā Nr. 136/2012. Šis dekrētlikums uzskatāms par Portugāles valdības politiskajām saistībām. Dekrētlikumā cita starpā ir ietverti noteikumi, lai uzlabotu vai ievērotu Prakses kodeksa īstenošanas nosacījumus un piešķirtu nepieciešamo budžetu, kā arī noteiktas pilnvaras visu likumā paredzēto darbību veikšanai.

Slovākija. *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā apstiprināts, ka nav izveidotas atsevišķas saistības. Pašreizējā pārskata periodā Prakses kodeksa īstenošanas ietvaros valsts statistikas sistēma pieņēma un īstenoja vairākus normatīvus, organizatoriskus un metodiskus dokumentus[14].

Spānija. *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā ir aprakstīti vairāki 2022.–2023. gadā veiktie pasākumi, kas saistīti ar Prakses kodeksa labāku īstenošanu. Tika grozīts Valsts statistikas likums, attiecinot saistības ievērot Prakses kodeksu ne vien uz statistikas sagatavošanu saskaņā ar Eiropas statistikas plānu, bet arī saskaņā ar valsts statistikas plānu. Ar šo pašu likumu Spānijas Valsts statistikas institūts tika atzīts par valsts statistikas iestādi.

"Atsevišķas" saistības par uzticamu statistiku

"Atsevišķās" saistības ir izveidotas dažādās formās — katra no tām atspoguļo attiecīgās valsts statistikas sistēmas īpašās iezīmes.

Pirmajos trīs Komisijas ziņojumos par saistībām 2018., 2020. un 2022. gadā bija izklāstītas šādas dalībvalstu "atsevišķās" saistības.

Beļģija. Padomdevēja komiteja, kurā ir pārstāvēta federālā valdība un reģionu un kopienu valdības, 2017. gada 31. maijā apstiprināja Beļģijas saistības par uzticamu statistiku[15], un pēc tam tās tika publicētas Beļģijas Federālās statistikas iestādes un reģionālo statistikas iestāžu tīmekļa vietnē. Tika panākts progress saistību īstenošanā saistībā ar 2022. un 2023. gadā veiktās salīdzinošās izvērtēšanas trešās kārtas noteiktajām uzlabošanas darbībām. *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā ir uzsvērti panākumi, kas gūti koordinācijas, sadarbības un resursu pietiekamības jomā. Turklāt tika izstrādāta izplatīšanas un komunikācijas stratēģija, kas pielāgota dažādiem lietotājiem.

---

[13] 2022. gada Ziņojums par oficiālās statistikas kvalitāti un 2023. gada Ziņojums par oficiālās statistikas kvalitāti.

[14] Sk. arī apsvērumus par grozījumiem dokumentā *Competence Act widening the power of the Government to appoint and dismiss heads of certain independent bodies*, kuri iekļauti valsts sadaļā ziņojumā par tiesiskuma situāciju Slovākijā (SWD(2024) 825, 2024. gada 24. jūlijs).

[15] Beļģijas valdības saistības par uzticamu statistiku, https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (pieejamas angļu, franču, vācu un nīderlandiešu valodā).

Bulgārija. *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā Valsts Statistikas iestāde apstiprina savu iepriekšējo ziņojumu, kurā norādīts, ka Bulgārijas valdība parakstīja saistības[16] 2021. gada 8. decembrī. Valdība cita starpā apņēmās i) nodrošināt atbilstošus nosacījumus statistikas izstrādei, sagatavošanai un izplatīšanai, ii) garantēt Valsts Statistikas iestādes priekšsēdētāja tiesības un pienākumus, iii) nodrošināt pietiekamus resursus, lai uzlabotu un saglabātu oficiālās statistikas kvalitāti, un iv) nodrošināt Valsts Statistikas iestādes piekļuvi administratīviem un citiem datu avotiem.

Kipra. Ministru padome apstiprināja saistības 2018. gadā[17]. Saistības tika publicētas kopā ar kopsavilkumu sabiedrībai. *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā ir paskaidrots, ka jaunajā 2021. gada Likumā par oficiālo statistiku (Likums Nr. 25(I)/2021) ir skaidras atsauces uz statistikas principiem (tostarp profesionālo neatkarību, taisnīgumu un objektivitāti), kvalitātes kritērijiem un Prakses kodeksa īstenošanu, lai nodrošinātu sabiedrības uzticēšanos statistikai.

Grieķija. Grieķijas saistības[18] 2012. gada 29. februārī parakstīja Grieķijas premjerministrs un Eiropas Komisijas loceklis, kas atbild par nodokļiem un muitas savienību, revīziju un krāpšanas apkarošanu. Tās ir pieejamas Grieķijas Statistikas iestādes tīmekļa vietnē. Ziņots arī, ka kopš tā laika nav notikušas nekādas turpmākas norises. Šīs saistības joprojām ir spēkā un ir piemērojamas.

Islande. "Atsevišķas" saistības tika publicētas 2019. gada novembrī[19]. Ziņojumā, ko Islandes Statistikas birojs nosūtīja *Eurostat*, tika uzsvērts, ka teksts par saistībām ir iekļauts budžeta plāna 2020.–2024. gadam dokumentos un parlaments to ir apstiprinājis. Saistības atkārtoti apliecina, ka valsts statistikas ticamība ir viens no priekšnoteikumiem, kas nodrošina uzticēšanos ekonomikas un sociālajai statistikai, kuru izmanto politikas veidošanā un valdības lēmumu ietekmes neitrālā novērtēšanā. Saistībās ir atkārtoti apliecināta profesionālā neatkarība un darba vide, kas vajadzīga, lai izpildītu noteikumus nolūkā nodrošināt, ka Islandes Statistikas birojs var īstenot jaunus projektus, vākt datus un apstrādāt un izplatīt oficiālo statistiku.

Īrija. Īrijas valdība saistības pieņēma 2017. gadā[20]. To darot, valdība atkārtoti apstiprināja savas saistības i) garantēt Centrālā statistikas biroja (*CSO*) neatkarību, ii) palīdzēt *CSO* nodrošināt atbilstību Prakses kodeksam un iii) palīdzēt *CSO* vadībā attīstīt plašāku Īrijas statistikas sistēmu. Ziņojumā, ko *CSO* nosūtīja *Eurostat*, arī minēts, ka valdības apstiprinātās saistības ir vēl viens paziņojums par atbalstu spēkā esošajiem tiesību aktiem un *CSO* izveidotajai politikai un praksei, lai izpildītu tā pienākumus saskaņā ar Prakses kodeksu.

Malta. Maltā saistības 2018. gada 17. maijā parakstīja premjerministrs[21]. Kā norādīts arī ziņojumā, ko Maltas Valsts statistikas birojs (*NSO*) nosūtīja *Eurostat*, kopš tā laika valdība ir turpinājusi pilnībā ievērot *NSO* profesionālās neatkarības principu. Turklāt, lai vēl vairāk stiprinātu savu neatkarību atbilstoši saistībām, *NSO* ir strādājis pie jauna tiesību akta, ar kuru tiks atcelts spēkā esošais Maltas Statistikas iestādes likums. Visu ierosināto izmaiņu mērķis ir racionalizēt statistikas procesus, lai statistikas sagatavošanu padarītu stabilāku, efektīvāku, pārredzamāku un savlaicīgāku.

---

[16] Bulgārijas valdības saistības par uzticamu statistiku.
[17] Kipras valdības saistības par uzticamu statistiku; Ministru padomes Lēmums Nr. 85.964.
[18] Grieķijas valdības saistības par uzticamu statistiku.
[19] Islandes valdības saistības par uzticamu statistiku (pieejamas islandiešu valodā).
[20] Īrijas valdības saistības par uzticamu statistiku (pieejamas tikai angļu valodā).
[21] Maltas valdības saistības par uzticamu statistiku (pieejamas tikai angļu valodā).

Rumānija. Rumānijas valdība pieņēma Rumānijas saistības par uzticamu statistiku 2017. gada 9. jūnija sanāksmē[22]. Kā paskaidrots ziņojumā, ko Rumānijas Valsts statistikas institūts nosūtīja *Eurostat*, valsts statistikas sistēmas darbinieku algas ir palielinātas un dialogi ar galvenajām ieinteresētajām personām ir turpinājuši vairot uzticēšanos statistikai.

Slovēnija. Slovēnijas valdība saistības pieņēma 2017. gada 5. janvārī[23]. Pēc tam tās kopā ar attiecīgo kopsavilkumu iedzīvotājiem tika publicētas Statistikas biroja tīmekļa vietnē. *Eurostat* nosūtītajā ziņojumā šajā sakarā nebija iekļauta informācija par turpmākām norisēm.

Zviedrija. Saistības tika izklāstītas Likumā par valdības budžetu 2017. gadam[24]. Pēc tam tās tika publicētas arī Zviedrijas Statistikas biroja (*SCB*) tīmekļa vietnē. Turklāt *SCB* katru gadu ziņo par statistikas kvalitātes prasībām. Kā liecina ziņojums, ko *SCB* nosūtīja *Eurostat*, pašreizējā pārskata periodā rezultāti galvenokārt ir pozitīvi, un ir konstatētas dažas jomas, kurās ir iespējami turpmāki uzlabojumi.

Jāpiemin arī tas, ka trīs kandidātvalstis, kas gan nav ESS dalībnieces, arī ir oficiāli pieņēmušas saistības: **Albānija** tās pieņēma 2017. gada 10. novembrī, **Melnkalne** — 2018. gada 22. februārī un **Ziemeļmaķedonija** — 2018. gada 17. oktobrī.

Turklāt Komisija tika informēta par šādām norisēm, kas notikušas ārpus pašreizējā pārskata perioda.

Lihtenšteina. Kā norādīts arī ziņojumā, ko Statistikas iestāde nosūtīja *Eurostat*, Lihtenšteinas valdība 2024. gada 27. februārī apstiprināja savas saistības aizsargāt neatkarīgu un uzticamu statistiku saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 223/2009[25]. Valdība apņēmās nodrošināt i) Statistikas iestādes neatkarību, ii) oficiālās statistikas kvalitāti, īstenojot starptautiskos un Eiropas standartus attiecībā uz statistikas datiem, un iii) pienācīgus un pastāvīgus resursus, lai nodrošinātu oficiālās statistikas kvalitāti un atbilstību. Turklāt valdība apņēmās nodrošināt statistikas iestādēm piekļuvi administratīvajiem datiem un nodrošināt respondentu tiesības un statistikas konfidencialitāti.

Šveice. Federālais statistikas birojs (*FSO*) ziņoja *Eurostat*, ka 2024. gada 24. janvārī Šveices Federālā padome pieņēma un publicēja federālās valdības publiskās statistikas programmu turpmākajiem gadiem (2024.–2027. gadam). Ziņojumā sniegts pārskats par statistikas mērķiem, prioritātēm un darbībām un iekļautas saistības[26]. Saistībās valdība apstiprina, ka tās mērķis ir i) ievērot starptautiskos oficiālās statistikas vākšanas, apkopošanas un izplatīšanas principus, ii) garantēt *FSO* un citu valsts iestāžu profesionālo neatkarību, iii) atbalstīt *FSO* un citas valsts iestādes vajadzīgo pasākumu veikšanā, lai nodrošinātu atbilstību prakses kodeksam, un iv) *FSO* vadībā turpināt attīstīt federālo statistikas sistēmu.

3. SECINĀJUMS

Kā noteikts Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku, saistības palīdz nodrošināt sabiedrības uzticēšanos Eiropas statistikai un panākt progresu Prakses kodeksā ietverto statistikas principu īstenošanā.

---

[22] Rumānijas valdības saistības par uzticamu statistiku (pieejamas tikai rumāņu valodā).

[23] Slovēnijas valdības saistības par uzticamu statistiku (pieejamas angļu un slovēņu valodā).

[24] Zviedrijas valdības saistības par uzticamu statistiku. Publicētas angļu valodā **Zviedrijas Oficiālās statistikas** 2017. gada ziņojumā.

[25] Lihtenšteinas valdības saistības par uzticamu statistiku.

[26] Programma, tostarp Šveices federālās valdības saistības par uzticamu statistiku.

Arvien vairāk valstu publicē atsevišķas saistības. Komisija šo tendenci vērtē atzinīgi un pilnībā atbalsta. Daudzas dalībvalstis uzskata, ka to valsts tiesību akti un tajos ietvertie īpašie noteikumi jau veido saistības. Šajā sakarā dažas dalībvalstis ziņoja, ka to attiecīgie valsts tiesību akti nostiprinājuši valsts statistikas iestādes kā centrālās statistikas iestādes lomu. Lai nodrošinātu sabiedrības uzticēšanos statistikai un tās atbilstību kvalitātes prasībām, ir pastāvīgi jāuzrauga attiecīgās norises un jāpielāgojas lietotāju mainīgajām vēlmēm un vajadzībām.

Valstu statistikas iestādes izmanto dažādus kvalitātes pārvaldības un darbības rezultātu mērīšanas līdzekļus. Pašreizējā pārskata periodā ir apstiprināts, ka objektīvai statistikas iestāžu darbības rezultātu novērtēšanai obligāti nepieciešami ārēji izvērtējumi. Šajā ziņā svarīgs instruments joprojām ir salīdzinošā izvērtēšana. Tajā vērtīgu ieskatu par uzticēšanos statistikai sniedz ārējas ieinteresētās personas, kurām ir attiecīgas zināšanas un pieredze šajā jomā.

Ir ļoti svarīgi saglabāt sabiedrības uzticēšanos oficiālajai statistikai, lai nodrošinātu ESS atbilstību un ticamību kopumā. Tā arī palīdz ES un ES dalībvalstu valdībām risināt galvenās šī brīža un nākotnes problēmas, izmantojot metodes, kuru pamatā ir objektīvi dati un fakti, tādējādi veicinot politisko lēmumu demokrātisko leģitimitāti. Komisija seko līdzi gadījumiem, kad valdības nenodrošina savu attiecīgo valsts statistikas iestāžu profesionālo neatkarību, piemēram, grozot valsts tiesību aktus tādā veidā, kas liek apšaubīt to atbilstību profesionālās neatkarības principam, vai atceļot iestādes vadītāju pirms pilnvaru termiņa beigām vai bez skaidra pamatojuma. Komisija turpinās uzraudzīt attiecīgās norises un palīdzēs dalībvalstīm sasniegt to mērķi — saglabāt un uzlabot sabiedrības uzticēšanos statistikai un paļāvību uz to.